

Obsah

Předmluva k 1. vydání	13
Předmluva k 2. vydání	15

První díl: Výklad

I. VÝVOJ ATHÉN K DEMOKRACII

1. Vývoj politického uspořádání Athén do Periklea	19
<i>Období před Solónem – Solón – Peisistratos – Kleisthenés</i>	
<i>– ostrakismos – losování archontů – politické důsledky</i>	
<i>výstavby loďstva – areopag; Efialtova reforma</i>	
2. Podmínky vzniku demokratické myšlenky	55
3. Vznik pojmu „demokracie“ a počátky	
ústavněpolitického myšlení	65
4. Problém počátků demokracie a její jednoty	
v 5. a 4. století	72
5. Nástin athénských dějin v době demokracie	
(480–322 př. Kr.)	78
<i>Padesát let mezi bitvou u Salaminy a vypuknutím</i>	
<i>peloponnéské války (pentékontaetia, 480–431 př. Kr.)</i>	
<i>– peloponnéská válka (431–404 př. Kr.) – Řecko v době</i>	
<i>spartské a thébské hegemonie (404–360 př. Kr.) – Athény</i>	
<i>v době makedonské supremacie (359–322 př. Kr.)</i>	

II. SOCIÁLNÍ A HOSPODÁŘSKÉ ZÁKLADY ATHÉN

V DOBĚ DEMOKRACIE

1. Rozvrstvení obyvatelstva 98
Krajina – počet obyvatelstva – občané – metoikové – proxenie – otroci – propuštěnci – postavení ženy – město a venkov
2. Hospodářské základy 117
Produkty a přírodní bohatství Attiky – zemědělství – řemesla – hornictví – obchod – dovoz a vývoz – peněžnictví – charakter hospodářství – majetkové poměry – vztah státu k hospodářství – dovoz obilí

III. ORGANIZACE VOJSKA A LOŽSTVA

1. Pozemní vojsko 142
Vojenská povinnost – myšlenka občanského vojska – druhy pozemního vojska – velení – způsob vedení boje – opevnění Athén a Peiraiea; pevnosti v Attice
2. Loďstvo 151
Síla flotily – triéra – lodní posádka – způsob vedení boje – stavba a údržba loďstva; triérarchie – přístavy

IV. STÁT A NÁBOŽENSTVÍ 167

V. POLITICKÉ ROZDĚLENÍ ATTIKY 181

Fratie – démos – fýla – trittys

VI. POLITICKÉ ORGANIZAČNÍ FORMY (INSTITUCE)

1. Lidové shromáždění (*ekklésia*) 191
Složení shromáždění; místo, doba a četnost zasedání – utváření vůle – obsah usnesení
2. Zákonodárný postup ve 4. století (*nomothesia*) 218
Dějiny vzniku nomothesie – provádění nomothesie – vztah k lidovému shromáždění
3. Rada (*búlé*) 226
Areopag (Areios pagos) a rada pěti set (búlé) – složení rady; místo a doba zasedání – průběh jednání – politická funkce – pravomoci rady

4. Porotní soudy (<i>dikastéria</i>)	243
<i>Vymezení problému; pojem – soudnictví v 5. a 4. století – složení a organizace porotních soudů – rozdělování soudců do soudních dvorů – průběh soudního řízení; množství procesů – faktory působící na rozhodování soudů – politický význam</i>	
5. Úředníci	274
<i>Pojem „úředník“ – obecné základní předpoklady athénských úřadů – charakter úřadů a správy obce – jednotlivé úřady</i>	
6. Státní finance	297
<i>Základní předpoklady – příjmy a výdaje – finanční správa – systém krytí výdajů před zřízením velkých finančních úřadů (shrnutí) – demokratické státní finance</i>	
VII. POSTUPY K ZABEZPEČENÍ DEMOKRATICKÉ MYŠLENKY	
1. Losování	318
2. Prověrky občanů před nástupem do úřadu (<i>dokimasia</i>)	327
3. Skládání počtu z úřední činnosti	333
4. Odměny za činnost ve službách obce (žold, diety)	337
VIII. ZÁKLADY DEMOKRATICKÉ MYŠLENKY	
1. Rovnost	346
<i>Rovnost jako politická rovnoprávnost – svoboda projevu (iségoria) – vláda „množství“; kritika a obhajoba – totožnost vlády a podřízenosti (svoboda a vláda) – představy o sociální a hospodářské rovnosti</i>	
2. Uskutečnění rovnosti v politické praxi	370
3. Svoboda jako nový životní pocit	375
IX. POLITICKÉ CÍLE	
1. Nedostatečná určitost politického cíle	381
2. Zaopatřování obyvatelstva a zlepšování jeho hospodářské situace	386
3. Zahraniční politika: demokracie a nadvláda	390
4. Ochrana politického zřízení	394
5. Shrnutí	400

X. FORMA A INTENZITA POLITICKÉ PRAXE	
1. Politická angažovanost Athéňanů	403
2. Občan jako nositel státní akce	408
3. Politické klima	421
4. Úloha právního řádu v demokracii	426
5. Osamostatnění veřejné sféry	435
XI. VNITŘNÍ POSTOJ ATHÉŇANA K DEMOKRACII	
1. Životní postavení a mentalita občana v demokratických Athénách	441
2. Vnitřní opozice vůči demokracii	451
3. Sofistika a rétorika	461
XII. MEZE DEMOKRACIE	476
XIII. PŘÍZNAKY OSLABENÍ ZÁKLADŮ DEMOKRACIE VE 4. STOLETÍ ..	487
XIV. ÚSPĚCHY DEMOKRACIE	496
XV. DEMOKRACIE MIMO ATHÉNY V 5. A 4. STOLETÍ	501
XVI. O ANTICKÉ A NOVODOBÉ DEMOKRACII	507

Druhý díl: Odkazy na prameny a odbornou literaturu

I. Vývoj Athén k demokracii	523
<i>Vývoj politického uspořádání Athén od Solóna po Perikleá – vznik pojmu „demokracie“ a počátky ústavněpolitického myšlení – problém počátků demokracie a její jednoty v 5. a 4. století</i>	
II. Sociální a hospodářské základy Athén v době demokracie ...	561
<i>Rozvrstvení obyvatelstva (zeměpisné a vlastivědné údaje, počet obyvatelstva, metoikové, proxenie, otroci, žena, vztah města a venkova) – hospodářské základy (výzkum hospodářských dějin, prameny, zemědělství, bankovníctví, hornictví, zahraniční obchod, zásobování obilím)</i>	

III.	Organizace vojska a loďstva	584
	<i>Pozemní vojsko (falanga hoplitů, jízda, odvodny, efébie, hradby a pevnosti) – loďstvo (počet válečných lodí a úložišť lodí, problém konstrukce triéry, nábor veslařů)</i>	
IV.	Stát a náboženství	591
V.	Politické rozdělení Attiky	592
	<i>Fýla, fratricie, vnitřní pohyb obyvatelstva, démy</i>	
VI.	Politické organizační formy	596
	<i>Lidové shromáždění (ekklésia: prameny, počet účastníků zasedání, sociální složení, strategové, démagogie, procesy rozhodování, neexistence dělby moci, žaloby: eisangelie a paranomie) – nomothetové a zákonodárny postup ve 4. století (prameny, provádění nomothésie, vztah k lidovému shromáždění) – rada (búlé) a areopag (dějiny rady pěti set, vztah k lidovému shromáždění, složení, předsednictví) – porotní soudy (dikastéria; prameny, vznik, postavení soudce, rozdělování soudců do soudních dvorů, charakter athénské práva, nepsané právo, soudní a zákonodárna moc, soudní praxe, soudní rétorika) – úředníci (prameny, pojem „úředník“, dolní věková hranice, délka úředního období, majetkové třídy, kolegialita) – státní finance (prameny, dějiny bádání, majetek v athénské obci, zdanění, leitúrgie)</i>	
VII.	Postupy k zabezpečení demokratické myšlenky	630
	<i>Losování (původ, zavedení losování úředníků, postup při losování) – prověrky občanů před nástupem do úřadu (zavedení dokimašie, charakter zkoušky způsobilosti) – skládání počtu z úřední činnosti – odměny za činnost ve službách obce (dějiny vývoje, diety úředníků, diety za návštěvu lidového shromáždění, diety soudců, theórikon, celkový objem vyplácených dávek, novodobý úsudek a politický význam výplat)</i>	
VIII.	Základy demokratické myšlenky	640
	<i>Rovnost (prameny, iségorie, svoboda) – uskutečnění rovnosti v politické praxi – svoboda jako nový životní pocit</i>	
IX.	Politické cíle	650
	<i>Funkce zahraniční politiky, vůle vládnout – stavby v Athénách, zejména na Akropoli – ochrana politického zřízení</i>	

X.	Forma a intenzita politické praxe	659
	<i>Politická angažovanost Athéňanů a občan jako nositel státní akce (myšlenka reprezentace, přímá demokracie, osobní vazby, bohatí a chudí, zákon o občanství z roku 451/450) – politické klima – úloha právního řádu v demokracii (proces po bitvě u Arginús, politické soudnictví, sykofantie) – osamostatnění veřejné sféry</i>	
XI.	Vnitřní postoj Athéňana k demokracii	675
	<i>Životní postavení a mentalita občana v demokratických Athénách – vnitřní opozice vůči demokracii – sofistika a rétorika (dějiny pojmu „sofisté“, politické prostředí sofistů, jednotliví sofisté)</i>	
XII.	Příznaky oslabení základů demokracie ve 4. století	684
	<i>Celková sociální a hospodářská situace Athén, vztah lidového shromáždění k porotním soudům, sociální složení institucí</i>	
XIII.	Demokracie mimo Athény v 5. a 4. století	688
XIV.	O antické a novodobé demokracii	689

Třetí díl: Seznam literatury

A.	VYDÁNÍ, KOMENTÁŘE A LITERATURA K VYBRANÝM PRAMENŮM	697
B.	LITERATURA O ATHÉNSKÉ DEMOKRACII	
1.	Obecné práce o řeckých dějinách klasické doby	711
a)	Pojednání o řeckých dějinách	711
b)	Příručky k jednotlivým aspektům řeckých dějin	712
2.	Speciální literatura o athénské demokracii	719
I.	Vývoj Athén k demokracii	719
II.	Sociální a hospodářské základy Athén v době demokracie	730
III.	Organizace vojska a loďstva	737
IV.	Stát a náboženství	739
V.	Politické rozdělení Attiky	740
VI.	Politické organizační formy	741
VII.	Postupy k zabezpečení demokratické myšlenky	751
VIII.	Základy demokratické myšlenky	752

IX. Politické cíle	754
X. Forma a intenzita politické praxe	754
XI. Vnitřní postoj Athéňana k demokracii	758
XII. Příznaky oslabení základů demokracie ve 4. století	763
XIII. Demokracie mimo Athény v 5. a 4. století	764
XIV. O antické a novodobé demokracii	765
<i>Časová tabulka</i>	767
<i>Seznam novodobých autorů, uvedených v 2. díle</i> <i>(Odkazy na prameny a odbornou literaturu)</i>	771
<i>Jmenný a věcný rejstřík</i>	778
<i>Ediční poznámka</i>	791

